

SNĚŽNÉ

SKUTEČNÝ PŘÍBĚH PŘEŽITÍ, KTERÝ OTŘÁSL SVĚTEM

BRATRSTVO

PABLO VIERCI

PŘELOŽIL ŠTĚPÁN ZAJAC

SNĚŽNÉ BRATRSTVO

© Pablo Vierci, 2008, 2022

Všechna práva vyhrazena.

*Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Štěpán Zajac, 2026

Cover © Quim Vives (Netflix), 2026

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2026

ISBN 978-80-277-7025-0 (pdf)

SNĚŽNÉ

SKUTEČNÝ PŘÍBĚH PŘEŽITÍ, KTERÝ OTŘÁSL SVĚTEM

BRATRSTVO

—

PABLO VIERCI

PŘELOŽIL ŠTĚPÁN ZAJAC

PANGEA

OBSAH

PADESÁT LET	7
DO PIS JUANA ANTONIA BAYONY KVĚTEN 2011	25
1 NÁVRAT DO HOR BŘEZEN 2006	27
2 ROBERTO CANESSA	33
3 SMRT PRVNÍ – PÁD V HORÁCH	47
4 COCHE INCIARTE ZPĚTNÝ ODPOČET	57
5 SBOHEM	72
6 DANIEL FERNÁNDEZ ŠÁTKY NA NÁMĚSTÍ	79
7 SMRT DRUHÁ	94
8 ADOLFO STRAUCH NEDOKONČENÝ PŘÍBĚH	99
9 SLUNCE ZAPADÁ RYCHLE	113
10 MONCHO SABELLA ŮÁBEL NIKDY NESPÍ	120

11	SKOK DO PRÁZDNA	134
12	ÁLVARO MANGINO ZÁCHVĚVY PRCHAVÉ RADOSTI	143
13	VIDĚT PŘÍLIŠ MNOHO	158
14	GUSTAVO ZERBINO POMAČKANÝ KŘÍŽEK S ULOMENÝM RAMENEM	166
15	SMRT TŘETÍ	180
16	JAVIER METHOL MÉ HOVORY S LILIANOU	187
17	ODSOUZENÍ K POCHODU	202
18	PEDRO ALGORTA ŽÍT NA NÍZKÉ OBRÁTKY	208
19	ZÁCHRANA POCHODEM NA VÝCHOD	224
20	CARLITOS PÁEZ DLOUHÁ CESTA	232
21	SLYŠÍ NÁS NĚKDO?	248
22	ROY HARLEY DĚTI VELEHOR	257
23	PÁTRAČI	270

24	BOBBY FRANÇOIS ŽIVOT NA HRANĚ	283
25	POCHOD NA ZÁPAD	298
26	TINTIN VIZINTÍN KAMARÁDI NA VĚČNOST	307
27	JSEM Z LETADLA, KTERÉ SE ZŘÍTILO V HORÁCH	322
28	PANCHO DELGADO LET SE ZMRZLÝMI KŘÍDLY	334
29	ČEKÁNÍ	348
30	EDUARDO STRAUCH VŠECHNO, CO JSEM V HORÁCH NAŠEL	354
31	LOS MAITENES	367
32	NANDO PARRADO „JEŠ DÁL, TATI!“	374
33	OPĚT SPOLU	391
	PODĚKOVÁNÍ	410
	CESTUJÍCÍ A ČLENOVÉ POSÁDKY LETOUNU FAIRCHILD 571	416
	Fotopříloha	

Věnováno přátelům: z dob předtím, tehdy, kamarádům navždy

PADESÁT LET

V roce 2022 uplynulo padesát let od příběhu, jenž nemá konec a který nepřestává odhalovat nové pohledy na to, co se v roce 1972 v Andách skutečně stalo. Příběh přináší čerstvý náhled i na nás samé, neboť plynutí času příběh nezastírá, nýbrž naopak jej oživuje v neustálé reinterpretaci faktů. Běh času také nikdy zcela nenastolí rovnováhu mezi životem a smrtí.

Po vydání *Sněžného bratrstva* v roce 2008 jsem i nadále vedl rozhovory s přeživšími, s příbuznými těch, kteří zemřeli, i s dalšími účastníky tragédie jako například s příslušníky uruguayského vojenského letectva, již spolupracovali při pátrací akci. Byl mezi nimi i kapitán pověřený vedením poslední výpravy na místo nehody v lednu 1973, která se pokusila najít stopy, jež by umožnily pochopit příčiny zřícení letounu a také nalézt pozůstatky mrtvých, aby mohly být pohřbeny.

Událost v Andách je natolik ohromující, že účinkuje jako zvětšovací sklo, které umocňuje důležité věci a současně vrhá světlo i na nepodstatné maličkosti. První lekce, kterou se přeživší v horách naučili, působí jako metafora. Chlad pronikající otvorem v zádi vraku mrazí až do morku kostí; jestliže se však chlapci

schoulí k sobě tak, aby vystavená plocha těla byla co nejmenší, a hlavně, pokud se obejmou, neumrznou: „Poplácej mě, dýchej mi na záda, obejmi mě a zahřej,“ říkají jeden druhému.

Od okamžiku, kdy tuto lekci pochopili, postupně odkládají všechny předsudky a malichernosti bratrstva z plání, které v tak katastrofické situaci nejenže nejsou k ničemu, ale naopak v Andách, na nejhorším myslitelném místě, vnášejí do jejich řad zmatek. Jsou ztraceni ve velehorách, opuštěni. Avšak na rozdíl od toho, co by člověk očekával od apokalyptických fikcí, žádná lidská smečka na scénu nevstoupí. Žádné „zachraň se, kdo můžeš“. Místo toho přichází solidární duch, který chlapce nabádá k tomu, aby se nejdříve postarali o nejzranitelnějšího: záchrana je kolektivní, záchrana se slitováním i milosrdenstvím, neboť pokaždé, kdy zemře jeden, tak trochu umírají všichni.

Dospějí k úmluvě o vzájemném odevzdání se a učiní rozhodnutí, že pokud kdokoli z nich zemře, ostatní mohou jeho tělo použít jako potravu, aby se jednomu nebo několika z nich podařilo dosáhnout cíle. Tento pakt předurčí, že z And budou moci vyváznout vlastními silami nebo za přispění svalů svých kamarádů. Všichni si uvědomují, že jsou přeživšími i palivem a energií zároveň. Chlapci, kteří úspěšně dorazí do cíle na druhém břehu, vědí, že se vrátí pro ostatní i pro oněch devěťadvacet, kteří již nejsou naživu a jejichž rodinám budou muset vyprávět, co se stalo.

Po 22. prosinci 1972, kdy se ze sněžného bratrstva opět stává bratrstvo plání, trvá dlouho, než si přeživší zvyknou, neboť těla i duše jim nasákly tím prvním bratrstvím, bratrstvím sněhu, pouťem, jehož se nelze snadno zbavit a které nikdy neroztaje zcela: je jim zatěžko spát na vodorovné ploše, z nesrozumitelného shonu plání mají závratě a klaksony ve městě jim připadají jako hromové dunění, jež je děsí představou sněhových lavin. Tento zvláštní stav zapříčiní, že zprvu si důvěrně rozumějí jen mezi sebou. Příbuzní

hovoří o jakémisi jemném závoji, který je zahaluje. Nejdříve proto, aby je uchránil před vnějším světem, a později aby onu původně přechodnou sněžnou pospolitost zachoval. Závoj se mění, nikdy se však nerozplyne úplně.

Někteří chlapi se po návratu na pláně dokonce brání tomu, aby prostředí, v němž zakusili tak radikálně odlišné zážitky, opusili. „Když nás zachránili a my odlétali pryč, vrak letadla byl stále menší a menší. Nechával jsem za sebou sedmdesát dva dny nepřetržitého utrpení na těle i na duši, utrpení bez jediné minuty klidu, s výjimkou chvíle, kdy jsem umíral. Pomyslel jsem si, že si z And přece jen odnáším něco dobrého, klid a mír. Správně bych toto měl pociťovat v normálním životě, a ne tam v horách. Jenže chvílemi jsem klid a mír v Andách opravdu prožíval,“ svěruje se Coche Inciarte. Daniel Fernández Strauch se na místo nehody nechtěl nikdy vrátit, aby se nerozplynula některá ponaučení, jež mu pronikla hluboko do duše a která si hodlá uchovat po zbytek života. Gustavo Zerbino plakal, když se vrtulník vzdaloval. „Nevím, jestli to byly slzy radosti, nebo smutku.“

Zažili absolutní nejistotu, opravdovou samotu a po návratu do dnes pociťují nezměrnou vděčnost za to, že jsou naživu. Bojovali, neumdléváli, nevzdali se. Bojují, neumdlévají a nevzdávají se ani dnes. Překonali běžný strach, zakoušeli spíš zvědavost než bázeň, což je obdařilo jedinečnou sebejistotou a důvěrou ve vlastní síly. Vědomě či bezděky vědí, že všichni dostali v Andách druhou šanci, dokonce druhou možnost dosáhnout vykoupení.

ZPĚTNÉ ODPOČÍTÁVÁNÍ

Okamžikem zřícení letadla se ocitli v situaci natolik zoufalé, že jim začaly odbíjet neúprosné hodiny a s nimi se rozeběhlo

i nemilosrdné zpětné odpočítávání v šílené a slepé snaze najít světlo na konci tunelu. To jim svítlo až ve chvíli, kdy dvoučlenná výprava narazila v chilském podhůří na mezkaře Sergia Catalána. Až do onoho okamžiku bylo vše bojem o čas, pouhým hledáním naslepo, neustálým balancováním na okraji propasti, na samé hraně mezi životem a smrtí. S neúplnými informacemi, které měli, se i expedice, co se vydala západním směrem, nakonec ukázala jako chybná volba, která přesto přinesla záchranu.

Při pádu letadla zemřelo šestnáct cestujících. Devěadvacet jich zůstalo naživu. Nakonec se počty obrátily: šestnáct živých a dvacet devět mrtvých. Pochopili, že čím déle budou otálet s odchodem z místa nehody, tím více kamarádů zemře. Na následky zranění, zimou, podvýživou, v důsledku nepředvídatelných událostí, jako byla například lavina, nebo – až se v létě oteplí – v důsledku obávaných infekcí, jež zaútočí na jejich vyzáblá těla bez obranných látek a jež se jim zatím při mrazivých teplotách 30 stupňů pod nulou přece jen dařilo držet na uzdě. Zároveň však věděli, že pokud pokus o únik uspěchají, riziko bude obrovské, neboť podlehnout mohou všichni, jak zjistili po lezeckém výstupu jedenáctého dne, který dva z tříčlenné průzkumné výpravy, Daniela Masponse a Numu Turcattiho, nakonec připravil o život.

Mysleli si, že na tom nemohou být hůř. Lavina z 29. října je však poučila, že i v tom se mýlili. Vždycky to může být ještě horší. Nacházeli se na dně jámy, která je ve skutečnosti bezedná.

Zpětné odpočítávání se týkalo všech: na prvním místě raněných, protože čas se jim krátil; stejně tíživé však bylo i pro členy průzkumných výprav, kteří riskovali život a museli zvažovat tak neměřitelné a neznámé faktory jako například skutečnost, že pokud by vyrazili na cestu dříve, než velela obezřetnost, ohrozilo by to životy všech. Pojem obezřetnosti však ve velehorách ztratil veškerý svůj smysl, neboť celá epopej se vymýkala rozumu.

Toto zoufalé zacházení s veličinou času předurčilo průběh všech peripetií, které trosečníci prožili. Jak se měří čas s vědomím, že je to na úkor umírajících kamarádů? Jak se rozpočítávají příděly z daného množství mrtvých těl, která živým ještě zbývají k obživě? Jak člověk odhaduje následky vyčerpání hladem, když se naučil a ví, že existuje určitý bod, odkud již není návratu, a že i kdyby se snažil sebevíc, vzhůru do srázu už neudělá ani krok?

Mrtví kamarádi byli jako úderý hodin, které zkracovaly závod s časem. Statistiky neexistují, neexistuje ani žádná zkušenost, žádná teorie, protože nic podobného se nikdy předtím nestalo. Trpěli všichni a žádný způsob, jak změřit intenzitu takového utrpení, neexistuje. Kamarádi, kteří byli nárazem do vrcholu hory vymrštnuti z letadla, jež se rozlomilo na dva kusy; kamarádi, kteří vylétěli ven, zatímco se trup letounu závratnou rychlostí řítí po srázu dolů; přátelé, které rozdrtily sedačky a kusy železa v okamžiku, kdy se kabina prudce zarazila o sněhový práh. Kamarádi, kteří nepřežili první noc po havárii. Kamarádi, kteří na zranění zemřou později. Osm z cestujících, kteří našli smrt pod lavinou. Také tři kamarádi, kteří podlehlí jako poslední, přestože dokázali vzdorovat po značnou část epopeje, a jejichž nečekaná smrt uspíšila vypravení průzkumných týmů. Ze všech sil se snažili přežít, uzavřeli pakt vzájemného odevzdání, zakoušeli ponížení při každém kousku mrtvol, který museli pozřít, zakusili i muka klaustrofobie pod lavinou, protrpěli celé to pomalé umírání, a stejně zůstali na druhém břehu, aniž by dosáhli cíle.

Půl století je možná příhodnou příležitostí k tomu, abychom náš pohled zaostřili na ty, kteří se nevrátili a zanechali ve svých rodinách i mezi přáteli brázdu šíravého zármutku, co se nikdy nezacelí.

Susy Parradová, sestra Nanda, byla poslední z těžce zraněných, která podlehla.

Osm kamarádů, kteří zahynuli pod lavinou, udělali vše nebo možná i víc, než bylo v jejich silách, aby zachránili sebe i ostatní.

Marcelovi Pérezovi del Castillo, kapitánovi ragbyového mužstva, byl přisouzen těžký úkol stanout v čele sněžného bratrstva i v nouzových podmínkách přežívání v horách, čehož se zhostil s odvahou, ušlechtilostí a velkodušností, která celý příběh poznamenala až do poslední minuty.

Juan Carlos Menéndez, který před nehodou znal jenom Numu Turcattiho a Pancha Delgada a do letadla nastoupil jen náhodou, byl po ruce pokaždé, kdy bylo třeba, nenápadně a bez zbytečné okázalosti.

Enrique Platero, mladík se záviděníhodnou fyzickou přípravou, ztělesňoval lépe než kdokoli jiný duchovní vyrovnanost. Zapomněl na své poranění žaludku, z něhož krvácel a které ho oslabilo, a pokaždé přispěchal, aby se zúčastnil všech náročných úkolů.

Diego Storm, pilný student druhého ročníku medicíny, od prvního okamžiku po nehodě věnoval veškeré své znalosti a něhu na záchranu Nanda Parrada i na péči o ostatní zraněné, přestože nebyl nikým povýšen do role „válečného lékaře“ jako Roberto Canezza nebo Gustavo Zerbino.

Vojín první třídy a letový mechanik Carlos Roque si osvojil vojenskou kázeň i smysl pro hierarchii na technické letecké škole. Po nehodě se ocitl bez velení a sám přebral starost nad strojem uruguayského vojenského letectva, přestože z něj nezbylo víc než hromada pokrouceného železa. Doma v Montevideu na něj mezitím čekal syn, jemuž tehdy byl sotva rok a pět měsíců. Přesto se Carlos začlenil do skupiny a pomáhal, kde mohl, jako například ve chvíli, kdy trosečníky požádal, aby podnikli výpravu k zádi letadla, vyňali z ní baterie a pokusili se zprovoznit vysílačku.

Daniel Maspons, mezi svými čtyřmi sestrami jediný chlapec v rodině, zoufale naléhal na to, aby z místa nehody odešli co

nejdříve, neboť věděl, že pokud se nevrátí, otec se s tím nikdy nedokáže smířit. Tento neklid představoval jeden z důvodů, proč se Daniel jedenáctého dne zúčastnil odvážné průzkumné expedice, během níž si její členové při pohledu na nekonečné horstvo plně uvědomili, jak dalece jsou skutečně ztraceni.

Gustavo Nicolich, přezdívaný Coco, byl bojovníkem na slovo vzatým. Jeho osobnost se odráží ve dvou dopisech, které napsal v horách, impulzivně a jakoby v záchvatu, bez vyznačení data i bez zaručeného adresáta. Text dopisů vdechuje naději a zároveň tlumochť i pocit smrtelného zmaru. Obojí je možné v jednom jediném odstavci, neboť pisatel se už nachází v šedé zóně vědomí, která není skutečná, ale ani vyloženě ireálná. Kluci, kteří čtvrtého dne podnikli první průzkumnou expedici, prokázali, že jsou nejstatečnější chlapíci ze všech, jimž se podařilo přežít, píše Gustavo o Numovi Turcattim a vyzdvihuje i roli „lékařů“ – Canessy, Zerbina a Diega Storma. Odvážně a s odevzdáním se v dopisech také zabývá nejchoulostivějším problémem mezi členy sněžného bratrstva: „Bude ti to připadat neuvěřitelné, stejně jako mně. Dnes jsme začali ukrajovat kousičky z těl mrtvých, abychom se najedli. Jinou možnost nemáme. (...) Jediné, na čem záleží, je duše, a proto necítím důvod, proč si dělat velké výčitky. Kdybych jednoho dne i já mohl svým tělem někoho zachránit, udělal bych to rád.“

Liliana, na niž v Montevideu čekaly čtyři děti, byla pro všechny v letadle matkou. Ženou, jejíž pohazení léčilo lépe než jakýkoli lék, který stejně neměli. Dnes mi její nejstarší dcera, Maríia Laura, které bylo v roce 1972 deset let, vypráví: „Máma byla doma úplně stejná jako tam v horách.“ V dopise, který Liliana napsala 23. října v Andách krátce poté, co v tranzistorovém rádiu zaslechli, že je přestali hledat, poznamenává: „Myslím si, že je to zkouška z Boží vůle. Vyvážneme-li odtud, bude to zkušenost, kterou nás obdařil Bůh a já si ji s sebou ponesu po zbytek života. A pokud ne, věřím,

že Bůh mým dětem pomůže a že ho za to nikdy nebudou vinit. Každý máme svůj osud a já doufám, že se o mé děti postará rodina. Nechci na nikoho přenášet odpovědnost. Však se uvidí, kdo se jich ujme.“ A dopis končí: „Nedokážete si ani představit, jaká krásná parta mladých lidí nás tu doprovází.“

Po pádu laviny se smrt ocitla nebezpečně blízko, život v trupu letadla se stal věcí pouze dočasnou. Museli se odtamtud dostat co nejrychleji. Nevěděli ale jak, kam ani kdy. Smrt posledních tří chlapců poznamenala závěrečný úsek příběhu, kdy se běh času exponenciálně zrychlil. Čím více se čas protahuje a čím delší je utrpení, tím více se zkracují lhůty, které už bratrstvo neměřilo na dny ani na hodiny, nýbrž na úder srdcí, co pomalu utichají. „Jestli si nepospíší, nepřežiju,“ svěřil se tenkrát nezlomný Rafael Echavarren, kvůli svému zjevně baskickému příjmení přezdívaný Bask, v rozhovoru s Danielem Fernándezem, s nímž se seznámil až v Andách.

Smrt Artura Nogueiry, k níž došlo 15. listopadu, urychlila odchod tříčlenné průzkumné výpravy, která vyrazila na cestu východním směrem o dva dny později, tedy 17. listopadu. Expedice narazila na záď letounu a v ní objevila klíč k přenocování ve velehorách – izolační materiál, z něhož zhotovili spací pytel. Jednadvacetiletý Arturo, citlivý a inteligentní mladík, byl hráčem ragbyového týmu Old Christians a měl vlohy i ke všem ostatním sportům. Jak vypráví v dopise rodině, který v Andách napsal, při pádu letadla utrpěl zlomeninu jedné nohy a na druhé mu otekl kotník. Sotva se belhal a většinu času trávil v improvizovaných hamakách vedle Baska Echavarrena. Coche Inciarte popisuje, jak ho blíže poznal. Zrovna vycházel kolem Baska ven z trupu letadla na pomoc ostatním: „Když se nám konečně pracným roztápnutím sněhu podařilo vyrobit vodu, byl jsem svědkem prvního činu milosrdenství. Arturo Nogueira nachytil litr vody, co měla

narůžovělou barvu, protože použil lahev se zbytečkem vína, a pak ji nechal kolovat, aniž se napil. Sebe nechal až na úplný konec, a to nás tehdy bylo živých ještě sedmadvacet. Každý si mohl tak akorát smočit rty. Nikdo se nenapil víc, ale přesto, když se lahev vrátila k Arturovi, byla prázdná. Pokud nevysvitlo slunce, znamenalo to být dva dny bez vody. Arturo tenkrát tu vodu nevyrobil pro sebe, nachytil ji pro ostatní.“

V průběhu listopadu Arturo postupně slábl. Jeho předchozí hovory o životě ve sněžném bratrstvu a o utopii návratu na pláň se změnilý na metafyzické úvahy, v nichž vyjevoval pocity, které prožívali všichni. S blížícím se koncem narůstaly v bratrstvu sklony k duchovnosti. Dopis, co Arturo napsal své rodině a dívce krátce před smrtí, končí těmito slovy: Odvahu a sílu, neboť život je krutý, ale stejně stojí za to ho prožít. I kdyby člověk trpěl. Odvahu.

Dne 3. ledna 1973 Arturův otec jménem celé rodiny zveřejnil v uruguayském deníku *La Mañana* otevřený dopis, který na přeživší zapůsobil jako balzám: „Těmito několika řádky, které vznikly na neodbytný popud našich srdcí, si přejeme veřejně vzdát hold a projevit uznání a obdiv všem šestnácti mladým hrdinům, kteří tragédii v Andách přežili.“ A o kus dál Arturův otec dodal: „Vyzýváme všechny občany naší vlasti, aby se na pár minut zamysleli nad obrovskou lekcí solidarity, odhodlanosti a kázně, kterou nám tito chlapi zanechali. Nechtě nám všem poslouží jako ponaučení, jež nás přiměje zbavit se našeho hanebného egoismu, přemrštěných ambicí i nezájmu, s nímž přistupujeme k bližním.“

Bask Echavarren zemřel 18. listopadu, den po odchodu průzkumné výpravy na východ. Gustavo Zerbinio vzpomíná: „Bask se nabízel, že vyrazí s výpravou, namáhavě vstal, ale hned zase upadl, protože mu jeho poraněná noha neposkytla potřebnou oporu. Kus tkáně, který se mu při nárazu odchlípl a který jsme mu vrátili zpátky, se bez antibiotik nezacelil. Tehdy jsem klukům,

kterí s výpravou váhali, říkal: „Bask chce vyrazit na cestu jen s jednou nohou a vy, kteří máte obě, nejste schopni se rozhodnout.“

Také Danielu Fernándezovi se vybaví vzpomínka na Baska: „Když jsem vlezl do jeho hamaky, abych mu dělal společnost a zeptal se ho, jestli ho rána bolí nebo jestli mu není zima, pokaždé odpověděl, že ho nic nebolí a je mu dobře, jenže mně bylo jasné, že to není pravda. Kdykoli jsem náhodou a nechtěně o zraněnou nohu zavadil, trhl sebou a já jsem zůstal jako přimrazený. Zima byla i jemu, ale nikdy si nestěžoval, neboť věděl, že nářky v tom pekle jen umocní napětí.“

Bask žádné dopisy nepsal: „Nic nepíšu, protože to budu vyprávět osobně.“ Daniel Fernández byl první, kdo se společně s Bobbym Françoisem 24. prosince po poledni vrátil do Montevidea. Chtěl se vrátit co nejdříve a odjet na venkov – do přírody oplývající zelení, bez lidí, kteří by ho neustále pronásledovali. V Andách však Daniel učinil závazek, který nesnesl odkladu a který musel splnit bezprostředně po příjezdu: „Tím dopisem, který Bask nikdy nenapsal, jsem byl totiž já.“ Cestou domů mu otec v autě sdělil cosi, co Danielovi vyrazilo dech. V mezidobí, kdy probíhalo pátrání po přeživších, Danielův otec navázal silné přátelství s Ricardem Echavarrenem, Baskovým otcem, s nímž si vyměňovali informace, studovali hory, nad nimiž Ricardo přelétal v malých letadlech, aby je prohledal metr po metru. Bylo to přátelství ve všem podobné poutu, které se v Andách vytvořilo mezi Danielem a Baskem. Jakmile dojeli domů, Danielův otec zatelefonoval Ricardovi, přesně tak, jak si to Daniel přál. Následující den, 25. prosince velmi brzy dopoledne, se dostavila celá Baskova rodina, rodiče, sestry i jeho dívka. Daniel začal vyprávět, líčil všechny podrobnosti Baskova trápení v horách, hovořil o Baskově vytrvalosti. Rodina naslouchala mlčky, ticho by se dalo krájet, a přestože vyprávění bylo drsné, žádný pláč, vzlykání nebo

bědování nenastalo. „Avšak nejneuvěřitelnější na celé té schůzce pětadvacátého prosince byl fakt, že jsem s pokračujícím vyprávěním postupně zjišťoval, že Baskova rodina je přesně taková, jakou jsem si představoval, když mi o ní Bask vyprávěl.“ Beatriz Echavarrenová, Baskova mladší sestra, mi při přípravě této knihy řekla: „Nikdy jsme doma neschovali Rafaelovy fotografie, nikdy nikdo z rodiny nenadhodil, že by se u nás doma už nikdo neměl nikdy zasmát. Pravda ale je, že se matka chtěla přestěhovat. V bytě v Ponceově ulici byl Rafaelův pokoj a to mámu rozesmutňovalo.“

Měsíc po záchraně přeživších, v lednu 1973, Ricardo Echavarren zavolal Danielu Fernándezovi a oznámil mu, že se v doprovodu otce Gustava Nicoliche hodlá vypravit do And, aby našel synovo tělo. Chtěl tak splnit přání, co Bask svým kamarádům v horách tolikrát vyslovil. Přání vrátit se domů. Ricardo odvážel synovy ostatky na koňském hřbetě, ale po příchodu do nejbližšího městečka San Rafael ho úřady zadržely, protože chyběla odpovídající dokumentace k převozu těla. Když ho úředníci propustili, přivezl syna na palubě letadla uruguayského vojenského letectva. „Rodina ho uložila do hrobky číslo 571 na hřbitově Buceo. Stejně číslo, jaké měl letoun, který se zřítil v Andách. Baska jsme doprovodili my přeživší i mnoho z rodin těch, kteří se nevrátili,“ vypráví Daniel. Rakev k hrobu doneslo na ramenou několik kamarádů z And.

Numa Turcatti, stejně jako Bask, letěl do Chile náhodou, nepatřil do klubu Old Christians a z těch, kdo nehodu přežili, znal jen Pancha Delgada, celoživotního přítele. Numa dovršil dvacet pět let 30. října, přesně v den, kdy je zavalila lavina. Byl svalnatý, šlachovitě ale nijak zvlášť vysoké postavy. Měl zvláštní povahu. Od první chvíle se podílel na všech úkolech v horách, které si přeživší mezi sebou předávali jako štafetu. Nikdy nezvažoval riziko, nikdy ani trochu nepřemýšlel o tom, kolik energie musí vydat a kolik si

jí musí ponechat pro sebe. Zúčastnil se průzkumné expedice jedenáctého dne, a to krátce poté, co z rádia zjistili, že pátrání po nich skončilo. Chtěl být i ve všech závěrečných výpravách, přestože zranění, které utrpěl při pádu laviny, se mu zanítilo a jeho stav se nedostatkem protilátek den ze dne zhoršoval.

„Numa Turcatti – od útlého dětství vychovávan a veden k tomu, aby byl osobností s vlastním názorem. Mistr v láskyplnosti, všemi navždy milován,“ těmito slovy ho popisuje Gustavo Lussich, kamarád z dětství a mládí, kdy spolu studovali na jezuitské škole Nejsvětějšího Srdce Ježíšova v Montevideu. V letadle i během několika málo dní po jeho tragickém pádu si Numa stačil získat náklonnost a obdiv všech. „Jakmile zavedu řeč na Numu, hned se rozbřečím. Nejlepší člověk, jakého jsem v životě poznal,“ říká Coche Inciarte a pokračuje: „Ve snaze pomoci jsem zahrnoval něhou všechny, kteří umdlávali, ale Numa to uměl mnohem lépe než já, protože ho to nikdy neunavilo. Nikdy se nepřestal živě zajímat o úzkosti ostatních. Vyzařoval z něj klid a mír, nikdy se nepoddal. Pokaždé, kdy jsem mu byl nablízku, jsem cítil jako by z nebes sestupoval sám Ježíš Kristus, soucit v očích a obestřen milosrdenstvím. Nechápu, odkud bral tolik síly.“

Nando Parrado vzpomíná na okamžik, kdy se Numa vrátil z průzkumné výpravy jedenáctého dne. Na ní členové expedice spatřili cosi, co je všechny velmi sklíčilo: „Gustavo Zerbino nám po návratu expedice neřikal celou pravdu, abychom neklesali na mysli. Když jsem se však na to, co viděli, zeptal Numy, neuměl lhát a přiznal: ‚Z nejvyššího místa, kam jsme došli, není vidět nic jiného než samé hory.‘ Přesto se Numa chtěl účastnit i dalších expedic. ‚Chci jít taky,‘ říkal mi, ale já jsem si uvědomoval, že nemůže, že je příliš vyčerpaný, a navíc zraněný.“ V takových chvílích se Numa Turcatti obracel na Daniela Fernándeze, protože věděl, že má na ostatní vliv, a snažil se ho přesvědčit. Daniel vzpomíná:

„Numa naléhal, neustále mě ujišťoval: ‚Dokážu to, Danieli, věř mi, že to dokážu.‘ Argumentoval jsem, že mu v tom brání zranění, načež on reagoval tím, že se znovu pustil do práce, a to ještě usilovněji. Dřel jako kůň a odhazoval sníh, abychom vyhrabali letoun z laviny. Chtěl dokázat, že na to opravdu má.“

Poznáme-li blíže Numovu rodinu, lépe to pochopíme. „Doma nás vždycky učili, abychom projevovali úctu všem lidem bez rozdílu,“ vysvětluje Daniel, Numův mladší bratr. „Naše rodina pocházela ze skromných poměrů a doma nás vedli k tomu, abychom se chovali přirozeně, tedy bez přetvářky. Cenila se pracovitost a táta v tom šel příkladem. Pracoval od božího rána až pozdě do noci. Máma zase do rodiny vnášela něhu a bezpodmínečnou oddanost k dětem. To mělo za následek, že se všichni naši kamarádi předháněli, aby k nám mohli chodit na návštěvu. Vždycky byli vítáni, takže doma, kde žilo pět sourozenců, z nichž čtyři byli kluci, to vypadalo trochu jako na pouti. Numa navíc velmi dobře ztělesňoval heslo školy, kam jsme chodili: *Ut serviam* – Abych sloužil. Nebo také další motto, které Numu vystihuje asi nejlépe: Žij tak, abys byl živý i po smrti.“

„Byla to tak harmonická rodina, že mohu s klidem říct, že svá nejlepší mladá léta jsem strávil s nimi,“ tvrdí kamarád Pancho Delgado. „Numa byl skromný, ale nikoli odevzdaný. Měl svůj temperament. Když hrál fotbal, občas vylítl jako čert z krabičky, porušování pravidel přímo nesnášel, i když uměl hrát i velmi tvrdě,“ dodává jeho mladší bratr Daniel. „Nepřipustil, aby někdo pomlouval kamarády, nikdy jsem ho neslyšel, že by někoho kritizoval, měl totiž vyhraněný smysl pro poctivost. V horách se mu tato vlastnost mohla vymstít, protože neuměl být egoista.“

„Nikdy jsem si ho nedokázal představit, jak žije tady na plátech. Seznámil jsem se s ním až při všem tom utrpení v Andách, kde mi přirostl k srdci,“ vzpomíná Coche Inciarte. „Ke každému

soustu potravy se musel přemáhat, stejně jako já. Jedli jsme na-
proště minimum, jen abychom přežili. Zhubl jsem o pětadvacet
kilo, Numa ještě víc. Po pádu laviny se mu zanátila noha, stejně
jako mně. Operovali jsme se navzájem. Žiletkou. Jeho stav se ale
zhoršil rychleji než můj, neboť ze sebe pro ostatní vydal víc, byl
příliš šlechetný. Proto Numa zemřel jako poslední. Obětoval se
ale první.“

Potvrzuje to i Gustavo Zerbino: „Numa se obětoval, aby přiměl
průzkumnou výpravu k odchodu. Jako by nám tím říkal: ‚Jestli teď
umřu, přestanu trpět, a navíc vás pobídnu k tomu, abyste vyrazili
na cestu.‘“ Zerbino tenkrát našel poznámku, kterou si Numa před
smrtí napsal na sevřenou pěst: „Teď je to na vás.“ Dnes k tomu
Gustavo Zerbino říká: „Tím vzkazem se Numa obracel na členy
průzkumné výpravy. Podíval jsem se tehdy na Roberta a ten je-
nom pronesl: ‚Teď už není co řešit, zítra vyrážíme.‘“

„Za deset dnů, které závěrečná expedice trvala, nesněžilo ani
jednou. A měsíc byl v úplňku. Nikdo z výpravy se nezřítíl do trh-
lin v ledu, a když cestou narazili na řeku, která jim mohla bránit
v cestě, vždycky si vybrali ten správný břeh, po němž mohli jít
dál. A nakonec potkali šlechetného mezkaře Catalána,“ uzavírá
Coche.

Nějaký čas po návratu do Montevidea si někteří z přeživších
předsevzali, že navštíví Numovu matku (otec již zemřel), aby jí
vyprávěli, co pro ně její syn v horách znamenal. Numův mladší
bratr Daniel, který se schůzky účastnil, na setkání vzpomíná ná-
sledovně: „Maminka tiše naslouchala. Mluvili jeden po druhém,
zatímco ona si v představách oživovala svého syna a marně se sna-
žila zaplnit prázdnotu, co po sobě zanechal. Zničehonic se jich pak
zeptala: ‚Nastala tam v horách někdy chvíle, kdy vás Numa zkla-
mal?‘ Dostalo se jí odpovědi, kterou chtěla slyšet, ačkoli pro ni ne-
byla žádným překvapením. Pouze zadostiučiněním a potvrzením

toho, v co vždycky věřila: smrt jejího syna, mého bratra, nebyla zbytečná.“

JUAN ANTONIO BAYONA

V dubnu roku 2017 jsem v Londýně poznal Juana Antonia Bayonu, španělského filmaře, který se o několik let později stal jedním z nejproslulejších filmových umělců na světě. Jota, jak mu přezdívali jeho nejbližší přátelé, spolu s kamarádkou, producentkou Belén Atienzovou se tehdy již šestým rokem velice zajímali o možnost natočit film podle knižní předlohy *Sněžné bratrstvo*. Jak jednou Jota veřejně prohlásil, má kniha mu posloužila jako zdroj inspirace při natáčení snímku *Lo imposible**. Tenkrát z ní prý hercům předčítal úryvky. Dokonce i při výběru názvu filmu se inspiroval myšlenkou, která se ve *Sněžném bratrstvu* neustále opakuje.

Jeho cit a talent mi okamžitě učarovaly, stejně jako později všem přeživším i pozůstalým rodinám, které Jota poznal. Mnoho let jsme v Madridu, Barceloně i Montevideu pracovali na podobě filmu, který chtěl natočit. V roce 2018 jsme v Montevideu už po několikáté dlouze hovořili s přeživšími a s některými přáteli těch, kteří se nevrátili. Tehdy Jota konečně dospěl k tomu, co považoval za nejvhodnější způsob, jak celou tragédii filmově uchopit.

Dne 30. července 2021 jsme s Jotou Bayonou a Gustavem Zerbinem navštívili knihovnu „Nuestros Hijos“ (Naše děti), kde nás přijalo mnoho dětí matek, které tuto iniciativu založily na památku těch, jimž se vrátit nepodařilo. Jota zamýšlel přítomným přiblížit, jaký úhel pohledu pro film zvolil. Když začal vysvětlovat, že těm,

---

* Pozn. překl.: Doslovný překlad *Lo imposible* je „nemožné“. Oficiální český název snímku *Nic nás nerozdělí*.

kdo jsou ve společnosti pláni obvykle považováni za hrdiny, nebylo vždy dopřáno naplnit svůj osud ve sněžném bratrstvu, nýbrž že umírají na půli cesty navzdory všemu prožitému utrpení a aniž se jim dostane satisfakce, hlas se mu zadrhl a oči zalily slzami. Všichni dokonale pochopili, co chce říct. Nikoho z přítomných Jota nikdy předtím neviděl, a přesto se zdálo, zatímco jsme ten příběh z And znovu prožívali, jako by je znal dlouhá léta.

Krátce nato, 2. srpna, jsme se s Jotou a s uruguayským hercem Enzem Vogrincicem, který ve filmu ztvárňuje roli Numy, vydali do ulice Tapes v montevidejské čtvrti Prado, abychom poznali dům, kde Numa prožil dvacet čtyři let, jež mu osud vyměřil. Dnes v domě sídlí jakási organizace na podporu venkova. Doprovázeli nás jediní Numovi sourozenci, kteří jsou ještě naživu – nejmladší Isabel a také Daniel. Zatímco jsme si dům prohlíželi, jídelnu, kde se Numa s kamarády učil do školy, pokoj, který sdílel s bratry, sklep, kde kluci hráli fotbal a kde stály tytéž vestavěné dřevěné skříně jako dřív, dodnes s vybouleninami po úderech míčem, Isabel pozorně sledovala Enza. Čas se najednou začal rozplývat. Když jsme došli až dozadu na dvůr, kde za deštivých letních dnů Numa a Daniel, promočení až na kůži, závodili v běhu od kašny ke zdi sousedního domu, Isabel vzala Numu (Enza), svého staršího bratra, za ruku, jako by právě vyhrál další závod.

Dne 8. října 2021, krátce předtím, než herci odcestovali na natáčení do Španělska (nejdříve do Barcelony na zkoušky a poté do pohoří Sierra Nevada, kde se natáčely některé záběry, které pak doplnily hlavní sekvence filmované v argentinských a chilských Andách, v Uruguayi, v Chile a opět ve Španělsku), jsme uspořádali setkání přeživších, které se konalo v klubovém domě jedné z uzavřených privátních čtvrtí v okolí Montevidea. Schůzku postupně ovládla zvláštní energie, jako by se všichni její účastníci, přeživší i herci, vznášeli deset centimetrů nad podlahou. Kamkoli

se člověk zahleděl, pokaždé se stal svědkem dojemného výjevu: jedna skupina přeživších obklopila fiktivního kapitána Marcela, aby hledala fyzické rozdíly, protože si byl neuvěřitelně podobný s originálem; na Daniela Fernándeze se všichni obraceli jako na Franciska, Tintinovi zase říkali Agustíne, přeživší se oslovovali křestními jmény herců, jako by to byla ta nejpřirozenější samozřejmost, až nakonec nastal okamžik, kdy člověk nevěděl, kdo je kdo, kdo je skutečný a kdo je herec.

Mluvili všichni přeživší a někteří, jako třeba Gustavo Zerbino, mluvili také za zesnulé. Pak přišli na řadu i noví cestující v letadle, tedy herci. Zesnulá Susy Parradová přečetla text, který napsala o smrti, a všichni si říkali, že to, co vidí a slyší, nemůže být pravda, že je to neskutečné. Připadalo jim, že se rukama dotýkají nebes nebo hvězd, jak by řekl Diego Storm, kdyby nebyl na druhé straně břehu.

Krátce nato, 10. ledna 2022, začalo natáčení v horách Sierra Nevada ve španělské Granadě, na jedné ze tří sněhem zasypaných atrap vraku letadla, které byly do nejmenších podrobností vyrobeny v základním táboře Peñones. Druhá z atrap se nachází v nadmořské výšce tři tisíce metrů uprostřed krajiny neuvěřitelně podobné Slzavému údolí (Valle de las Lágrimas)* v Andách, i když v jiném měřítku, a třetí v údolí mezi olivovými háji. Natáčecí tým pracuje v obřím hangáru, kde je umístěna třetí atrapa zničeného letadla, momentálně zahalená umělou mlhou a obklopená promítacími obrazovkami, které dotvářejí kulisy Slzavého údolí. Letoun se právě zřítil, sněží a všichni se třesou zimou. Jota Bayona se stejně jako někteří herci nakazil covidem a do konce

---

* Pozn. překl.: Geografický název není autorskou licencí. Místo, kde se 12. října 1972 zřítilo uruguayské letadlo a kde skupina přeživších prožila svůj příběh, je mezi obyvateli argentinského předhůří And skutečně od nepaměti známo jako *Valle de las Lágrimas* (Slzavé údolí).

karantény mu zbývají dva dny. Natáčení řídí na dálku skrze reproduktor pevným, rozrušeným hlasem, o němž nikdo z natáčečího týmu netuší, odkud přichází.

Jotův hlas člověku pomáhá, aby se zorientoval v místě a čase tragédie i ve stavu, v němž se tenkrát musela nacházet mysl jejich účastníků. Houfy techniků, fotografů, kameramanů, osvětlovačů, zvukařů, skriptérů, kostýmových výtvarníků, maskérů, techniků na speciální efekty, lékařů zachumlaných do horských bund, v čepicích, rukavicích a se šálami přes ústa pobíhají sem a tam, rozsvěcují a zhasínají světla, přesouvají sedačky v letadle, odsouvají překážky, překračují „mrtvá“ těla, šplhají na lešení, obsluhují obrovský jeřáb. Jsou jako stíny. Zavírám oči, a když je znovu otevřu, vypadají jako *zombie*, pohlceni chaosem, který se – na rozdíl od toho skutečného – nachází pod kontrolou.

Herci jen nalehko v košilích drkotají zuby, potácejí se jako slepci a snaží se pochopit, co se stalo, kde jsou. Navádí je hlas ze záhrobí, který zní, jako by přicházel ze stále větší dálky. Najednou natáčení přeruší pauza a obří vrata hangáru se otevrou. Rozhlédnu se a spatřím tutéž krajinu, hory, mlhu, chlad, sněhovou vánici. Podívám se opět dovnitř a nevím, který ten pohled je skutečný a který ne.

Herci se soukají z kabiny letadla. Některé postavy, které ztvárňují, zemřely nebo brzy zemrou, jiné přežijí. Hlas ze záhrobí herce řídí dál. Jsem dezorientován, stejně jako oni, na okamžik přistupuji k okraji srázu, na němž se ocitli v říjnu 1972, na hraně mezi životem a smrtí. Přenáším se v čase.

P. V.
červen 2022

DOPIS JUANA ANTONIA BAYONY

KVĚTEN 2011

Knihu *Sněžné bratrstvo* jsem objevil během dlouhého procesu, kdy jsem shromažďoval dokumentaci pro natáčení svého předcházejícího filmu nazvaného *Lo imposible* (Nic nás nerozdělí). Snímek se odehrává v Thajsku během tsunami v roce 2004 a soustřeďuje se na skutečný příběh rodiny, která katastrofu přežila.

Ze všech textů, které jsem při dokumentační přípravě natáčení přečetl, ten váš byl nejen nejvíce povznášející, ale znamenal zlom i pro všechny, kdo se na filmu podíleli a jimž jsem četbu vaší knihy svěřoval, jako by šlo o opravdový poklad.

Snímek *Nic nás nerozdělí* je vašim vyprávěním přímo pro-
dchnutý, neboť všechny extrémní a hluboké zážitky se střetávají:
schopnost člověka obětovat se pro druhého; pocit nejistoty, jímž
prosvítá neodkladnost smrti; úleva i pocit viny, které člověk za-
kousí, když přežije... Široký vícehlas emocí a zážitků, jimiž si tro-
sečníci v Andách prošli, osvítil nás všechny (techniky, herce i lidi,
kteří onu hrůzu zažili na vlastní kůži), a to způsobem téměř osle-
pujícím, s toutéž silou, s jakou se slunce odráží od sněhové po-
krývky.

Sněžné bratrstvo představuje jedno z nejpůsobivějších, nejinspirativnějších a nejvíce odhalujících vyprávění, které jsem kdy četl. Čas plyne a vzpomínka na váš příběh s námi stále hýbá. Nemůžu přestat myslet na okamžik, kdy jsem zavřel knihu a měl pocit, že o příběhu, o němž jsem se domníval, že jej znám, ve skutečnosti vlastně nic nevím. Že vše, co jsem předtím četl nebo viděl, není víc než pouhou špičkou ledovce, jen zlomkem toho, co se tam v horách událo, a že vaše cesta si zaslouží, aby se o ní vyprávělo na stříbrném plátně stejně intenzivně, jako jsem já hltal stránky knihy.

Existuje cosi, co mi na vašem příběhu skutečně nedá spát. Hlucho lidský a optimistický pohled na člověka. Domnívám se, že „obnažené srdce“, o němž mluví Adolfo Strauch, „srdce, skrze něž se lidská bytost odevzdává druhé“, nebylo na filmové plátno nikdy opravdově přeneseno. Tuším, že k natočení filmu neexistuje lepší motivace než se pokusit mluvit o důstojnosti tak, jak ji pojímá Roberto Canessa, když hovoří o „šanci prožít život těch, kdo k životu neměli příležitost“. Myslím si, že si váš příběh zaslouží takové filmové zpracování, které by dokázalo realisticky zhmotnit prostředí velehor, z něhož by bylo možné cítit mráz i pociťovat hlad. Zpracování, jež by se vyjadřovalo jazykem, jakým se v horách skutečně mluvilo, a jež by především tlumočilo duchovní hloubku, která se v sněžném bratrstvu zrodila. Díky tomu, že je tato spiritualita tak hluboká, má i univerzální platnost a je na výši všeho nepředstavitelného, co jste v Andách prožili.

Jsem vám plně k dispozici, abychom projednali vše, co uznáte za potřebné. Budete-li si přát, rád také zodpovím jakékoli vaše případné otázky. S nadějí, že s vámi budu moci opět mluvit, zasílám vřelý pozdrav ze Španělska.

Mnohokrát děkuji.

Váš J. A. Bayona

NÁVRAT DO HOR

BŘEZEN 2006

Výstup k ledovci v Slzavém údolí, kde je pohřben trup letounu F571, který se v roce 1972 zřítil na úbočí Pohoří San Hilario mezi sopkami Tinguiririca a Sosneado, představuje troufalý počín. Odhodlali jsme se k němu v březnu roku 2006.

Výprava znamenala podstoupit dlouhou cestu namáhavým, dvoudenním stoupáním v koňském sedle po improvizovaných, sotva půl metru širokých stezkách, které podél propasti vyšlapali koně a kozy. Krajina v horách se neustále proměňuje, neustále se mění i výška. Jediné, co se nemění, je všudypřítomná závrať z bezprostředně hrozícího nebezpečí. Postup je zdoluhavý, krok za krokem, ať už po horských srážech, nebo přes brody dravých bystrin, které se valí z vrcholků a strhávají vše, co jim stojí v cestě. Zdá se, že příval ledové vody odnese i koně a muly, již sice vrávorají, ale nepadnou, a než udělají další krok, kopyty si najdou skulinu a pevně se zapřou o zaoblené hrany kamenů na dně. Někteří jezdci, ve snaze zaplašit strach, raději postupují se zavázanýma očima a svěřují svůj osud instinktu zvířat.

Občas nastane výjev nebo nepředvídaná událost, nad níž se člověku zatají dech. Znenadání se strhne větrná smršť a sněhová bouře. Mula podklouzne a řítí se několik metrů po srázu dolů, zbesile hrabe nohama a zvedá mračno prachu, jež člověku nedovoluje odhadnout, jak to všechno skončí, dokud se zvířeti s nahrbeným jezdcem, který se křečovitě drží hřívý, konečně nepodaří zachytit kopyty o výčnělek ve svahu. Kůň klopýtne, předníma nohama se zaklesne na stezce a zadníma, které visí ve vzduchoprázdnu nad propastí, na poslední chvíli udrží rovnováhu. Poryv vichřice vyplaší nákladní mulu, která se divoce rozběhne z kopce mezi skalisky, zanechávajíc za sebou balíky nákladu, zatímco ji horský průvodce na koni tryskem pronásleduje. Naučené vzorce lidského myšlení se mění a závrať se přizpůsobuje krajině. Najednou to vypadá, že se skupina ocitá v pravěku.

Když o dva dny později člověk dorazí do Slzavého údolí, do výšky bezmála čtyř tisíc metrů nad mořem, v samém srdci And na hranici mezi Chile a Argentinou, pohled na krajinu je velkolepý a hrůzný zároveň.

Údolí se podobá obrovskému amfiteátru: uprostřed se na skalnatém výstupku tyčí železný kříž, pod nímž jsou pohřbeny ostatky těch, kteří při havárii zahynuli. Směrem na jih se táhne nekonečné množství mohutných hor a horských štítů, které končí mysem Horn na samé jižní výspě kontinentu. Pohled na sever je podobný, velehory sahají až do Panamy. Se svými 7 240 kilometry tvoří horský masiv delší než Himálaj. Západním směrem pohled narazí na zeď skal a ledu dosahující výšky 5 180 metrů nad mořem. Pohoří San Hilario – tak impozantní, že člověk má dojem, jako by obzor neexistoval. Dozadu na východ vede cesta zpět do Argentiny, odkud sem skupina dorazila na koních. Nekonečné, sněhem pokryté štíty na východě končí v mlžné dálce nejvyšším vrcholem ze všech – šestitisícovou sopkou Sosneado. Krajíně na konci světa

věvodí anorganické ticho, jen občas přerušované dravým svistem větru a praskáním ledovce.

Je třeba sesednout z koní, kteří se musejí vrátit o tisíc metrů níž dříve, než se slunce skryje mezi horami a nastane taková zima, že by umrzli. Potom skupina musí ujít pěšky ještě dalších osm set metrů směrem na západ od železného kříže, aby se dostala přesně na místo, kde v ledovci zůstal vklíněný trup letounu Fairchild. Ubývá kyslík, každý krok vyžaduje větší úsilí než předcházející. Nevolnost, zmatenost a třesnutí v hlavě. Mezi členy výpravy, kteří jsou méně zvyklí na prostředí velehor, dává o sobě vědět horská nemoc.

Ve skupině jsou čtyři přeživší nehody z roku 1972: Roberto Canessa, Gustavo Zerbino, Adolfo Strauch a Ramón *Moncho* Sabella. Doprovází je Juan Pedro Nicola, jehož rodiče zahynuli při havárii. Stejně jako ostatní členové výpravy, kteří s sebou vzali své děti, i on tu je v doprovodu syna, jemuž chce ukázat hrob, v němž spočívají ostatky prarodičů a ostatních, kteří se nikdy nevrátili. Syn pozoruje Juana Pedra, který je zahloubaný do sebe, pohled ztracený mezi pěti skalnatými jehlami, o něž se letadlo roztříštilo.

Když se ledovec ocitne na dosah ruky a sněhová bariéra pohoří San Hilario ještě umocní svou mohutnost, členové výpravy se musejí navzájem připoutat lanem a na podrážky bot nasadit mačky, aby mohli pokračovat ve výstupu. Ledovec s troskami letounu uprostřed se netečně zvedá před nimi, napříč protkaný dvacet třicet metrů hlubokými trhlinami ukrytými pod tenkou vrstvou ledu. Vpředu krácejí tři profesionální horolezci. Cepíny a holemi prozkoumávají terén. O několik metrů za nimi stoupají čtyři přeživší.

Krajina, kterou Gustavo Zerbino spatřil 13. října 1972 v 15:35 hodin, pár okamžiků po nárazu letadla, když se zbídačený vrak letounu po šíleném, klikatém skluzu mezi skalisky vyčnívajícími ze sněhového úbočí konečně zastavil uprostřed ledovce, se za těch

třicet čtyři let změnila jen málo. První, co uviděl směrem k jihu, byly tytéž rozeklané, zasněžené srázy korunované kamennými špicemi, které teď pozoruje Juan Pedro Nicola. Nejvyšší jsou ty na okrajích. O jednu se roztráštilo levé křídlo a do štítů uprostřed narazilo břicho burácejícího letadla, co letělo s motory vytočenými do nejvyšších otáček v zoufalé snaze odvrátit kolizi, jež byla v té výšce a při ztrátě kurzu nevyhnutelná. Při pohledu z místa, kde se nachází vrak letounu, vypadá hradba skal pokrytá sněhem, jako by ji uchopil nějaký obr a zaryl do vertikální polohy. Hradba lidsky nedosažitelná, pokud se ovšem člověk buď neodhodlá k činu vymykajícímu se jakékoli logice, nebo nežije ve společenství pomatenců dosud neznámého druhu.

Dne 13. října 1972 v 15:37 devatenáctiletý Gustavo Zerbino, člen dorosteneckého ragbyového družstva, zažívá tentýž pocit jako dnes. Chybí mu kyslík, nemá sílu, zakouší mučivou bolest hlavy, zmatek. Neutrpěl žádné zranění a musí pomoci stejně starému příteli, Robertu Canessovi, dostat se z pasti vyrvaných sedaček, pod nimiž nehybně vězí mezi ostrými, špičatými železy. Okamžitě začnou ve dvou odstraňovat sedadla, jež uvěznila jak zraněné, tak i ty, kteří vyvázli bez úhony. Na vyproštění některých mrtvol zaklíněných mezi pokroucenými železy a poničenými kusy trupu jim musejí svázat nohy bezpečnostními pásy a ve čtyřech je vytáhnout ven, kde je tři metry od té spouště uloží jen tak na sníh, tváří dolů.

Gustavo se odhodlaně vrhá do práce, aby pomohl, kde může. Není čas přemýšlet, je třeba být Robertovi neustále po ruce. Jen co Roberto ošetří jednoho zraněného, už nahmatává pulz jinému, který vypadá, že umírá, vzápětí se Roberto shání po provizorním škrtidle, jímž by zabránil, aby Fernando Vázquez na místě vykrvácel. Vrtule na pravém křídle, která se při pádu utrhla a narazila do trupu letounu, přetěla Fernandovi nohu. Pak Álvarovi

Manginovi srovná přeraženou holenní kost, vrátí ji na místo a odsune Álvara z cesty. Hotovo. Teď je na řadě další – kamarád, který se třesavě krčí mezi železy s poraněným žaludkem. Nečekaně se zvedne a ukazuje Gustavovi kovovou trubku, co mu trčí z útrobu.

„Nebolí to, jenom je mi hrozná zima,“ řekne mu Enrique Platero.

Dnes je vše nedotčené. Jako by čas ustrnul. Na zbytcích letadla rozmetaných po okolí není vidět rez. Na levém křídle rozlomeném napůl přesně v místě, kde bývala vrtule, jsou dodnes zřetelně čitelné někdejší nápisy, místo výroby, datum, technické údaje. Nebe se znenadání zatáhne a skupina se rozhodne sestoupit osm set metrů zpátky k mohyle s železným křížem, vedle níž si postavili dva stany určené do vysokohorského prostředí.

Temná mračna se hrozivě převalují po obloze a věští vichřici. Sněhová vánice divoce cloumá stany, jako by je chtěla vyrvat ze země. Adolfo Strauch, který jako čtyřiaadvacetiletý patřil v roce 1972 do družstva starších chlapců, upozorňuje, že se někde schyluje k lavině. Pozorně sleduje okolí a pak dceři Alejandře ukazuje, jak na mohutné stěně na západě vzniká obří sesuv nahromaděného sněhu, který za sebou s hukotem zanechává oblaka zvířeného prašanu. Teď se však nacházejí v bezpečí, osm set metrů od místa, kde leží trosky letadla z roku 1972.

Vedle železného kříže stojí Gustavo Zerbino, rukou se drží za rameno Roberta Canessy a chvěje se, jako by prožíval nikdy nekončící minulost. Předešlou noc v základním táboře El Barroso na půli cesty do Slzavého údolí v horském stanu, který sdílel se svým synem, nedokázal usnout, pronásledován nevolností a temnými nočními můrami. Po rozbřesku nasedá na koně a mlčky stoupá vzhůru, zpátky do minulosti. Když konečně rozezná Slzavé údolí, rázem se myšlenkami ocitne znovu na palubě letounu F571. Jeho vyprávění nejdříve zadusí zajíkání a potom je zcela přehluší vzpomínky tak živé, že ustoupí o krok dozadu, stejně jak

to udělal v roce 1972, aby se dostal z přízračných trosek letounu rozlomeného vejpuřl.

Zlomok vteřiny před okamžikem, než se letadlo v 15:30 po pádu nekonečnou vzduchovou kapsou roztřířtilo o skalnatou věž, si Roberto bezděčně rozepnul bezpečnostní pás, postavil se v uličce a vši silou se chytil kovových příček rozdělujících přihrádky na zavazadla, aby nárazem nevypadl ven. Ucítil ránu, vzápětí proud mrazivého větru a sníh, co mu sviřtěl kolem hlavy, zad i nohou a pak jen počítal nekonečné sekundy, které trvalo, než rozlomený kužel kabiny doklouzal po ledu ke skalisku v ledovci, o něž se prudce zarazil a vymrřtil sedačky i cestující ke stěně zavazadlového prostoru a kokpitu pilotů.

Roberto Canessa ucítil náraz křídla o skály a vši silou se zapřel o sedačku před sebou. Rázem mu vytanuly na mysl zmatené, nesouvisející obrazy, které ho dovedly k jedinému možnému závěru: stal se účastníkem letecké havárie v Andách. Každým okamžikem se padající letoun roztřířtí o horský řtít a on pozná, co se skrývá na druhém břehu.

2

ROBERTO CANESSA

ZANECHÁNI NAPOSPAS

Nevím, zda někdy existoval šílený, zvrácený vědec, který si řekl: *Místo pokusných králíků budeme v mrazu a ledu zkoumat lidské bytosti. Ať jsou to mladí lidé, aby byli odolnější a neumírali na nemoci, které si přinášejí s sebou. Uebereme jim ze vzduchu kyslík, aby se potáceli a měli vidiny. Ať je většina z řad univerzitních studentů, abychom zjistili, zda si umějí poradit, a viděli, jak se dokážou zorganizovat, jak fungují v týmu a jak plánují a kreativně řeší problémy. Záměrně na pokus použijeme sportovce a podíváme se, zda jsou schopni vydržet sedmdesát dva dnů krajní zátěže. Tři a potom dva z nich vyšleme na pochod a budeme sledovat, zda překonají deset dní chůze, než dojdou do údolí, a jestli se přitom vyhnou všem propastem a zdolají všechny srázy. V této zlověstné laboratoři zjistíme, jakým způsobem se utváří sněžné bratrstvo. Odhalíme, jak dlouho vydrží a kolik dokážou snést. A jestliže vydrželi až doteď, prokřeblí na kost, na pokraji šílenství, přidáme další překážku, ještě krutější a více ponižující, aby klesli na samé dno. Čím hlouběji, tím lépe.*

Nejzvrácenější na tomto experimentu je skutečnost, že mohu vyprávět, co si ten pokusný králík podrobený podobné zkoušce

utrpení myslel a co při ní zakusil. Já i ostatních patnáct, kteří jsme přežili.

Experiment je ještě zlověstnější, protože nám umožňuje pozorovat, jak pokusný králík metodou pokus-omyl zjišťuje, že se zmyšlil a že šlápl vedle. Můžeme sledovat, jak plný naděje věří, že je záchrana na dosah ruky, věří, že slyší pátrací letouny, a přitom je to pouhý přelud. Vidíme ho, jak odchází na jih, kde skoro zemře vyčerpáním, téměř oslepne; pokouší se sestoupit z hor na východ a téměř zmrzne. Jen se poučte ze svých chyb, tvrdohlavci. Kupodivu pokusní králíci neumdlévají a zkoušejí to dál a nevzdávají se, dál jsou v pohybu, stále jdou vpřed, i když na nesprávnou stranu.

Ponižujme je tedy dál, trapme je a utahujeme smyčku až k nemožnosti. Nejdřív ať okusí, jak chutná maso mrtvol, a pak ať jsou nuceni přejít k vnitřnostem, ať musejí sekerou rozetínat lebky, aby se dostali dovnitř, do mozku.

*Jen se podívejme, řekne si zvrácený vědec, kolik jich postupně zbylo, na kolika z nich leží tíha poslední průzkumné výpravy západním směrem, expedice naslepo. V našem sněžném bratrstvu platily zcela jiné kodexy myšlení a chování než ve společenství živých; to, co se v bratrstvu cenilo, nemělo materiální povahu, bylo to cosi nehmatatelného, jako být si všichni rovni, myslet na skupinu, chovat se bratrsky, nešetřit láskou a náklonností, zachovávat si iluze. Nejvíce v životě si proto přeji zachránit to horské společenství, zachovat výsledky onoho experimentu jedinečného lidského chování, který fungoval na základě pěti nejprostších pojmů, jaké si dokážu představit: *týmovost, vytrvalost, láskyplnost, důmyslnost* a především *naděje*. Abych však mohl model reprodukovat, musím k němu nejdříve najít klíč, rozluštit jeho tajemství.*

Neumím si představit větší bídu a ponížení, než jaké jsme zakusili v horách. Avšak vstali jsme z mrtvých a jsme tu. A vy se ptejte. Budeme vyprávět. Je mnoho lidí, kteří dnes zdolávají své

vlastní velehory, a my jim můžeme pomoci obout si naše boty, které nám umožnily vyvázat z pasti.

Vrátili jsme se do běžné společnosti, ale při naší cestě zpátky jsme na život nazírali jinak, neboť jsme věděli, že obyčejná sklenice vody může znamenat několikahodinový pracný úkol, při němž roztápíte sníh paprsky slunce, jež spoře prosvítají mezi mračny. Že každý ždíbec okoralého chleba je neskonale lepší než to, co jsme museli jíst v horách, a že i ta nejtvrdší, prašivá matrace je mnohem hebká než kovová a zprohýbaná podlaha promrzlé kabiny letadla. A pokud toto všechno mám, jsem bohatý člověk, mám vše potřebné k životu a zbytek závisí jen na mně, protože i vaše letadlo se může kdykoli zřítit a vy si teprve v té chvíli uvědomíte, co všechno jste měli a o co všechno jste přišli.

Svět nás považoval za mrtvé. A celkem oprávněně. My jsme se však hodlali pokusit o návrat. Kdyby se nám podařilo, požádáme společnost, aby nás opět pustila mezi sebe. A když jsme pak opravdu vystoupili z temnot, společnost se cítila provinile nebo nevěřícně, protože všechny její předpoklady selhaly. Proto nás přijala zpátky a neochotně se smířila se vším, co jsme jí vyprávěli.

Společnost nás opustila, naše rodiny nás však s iracionální zatvzrzelostí hledaly dál. Například já jsem své dívce Lauri v myšlenkách posílal vzkazy, aby si dál užívala života a netrpěla, aby už nevěřila, že se vrátím, zbavila se smutku nad tím, že mě měla ráda, a neupínala se k nemožnému.

Otec mě hledal, protože věděl, že kdyby se ztratil on, i já bych do posledního dne svého života dělal totéž, všechny kameny do jednoho bych v horách zpěvřacel, jen abych ho našel. Matka mě hledala, protože věděla, že jsem naživu, a Luis Surraco, Laurin otec, mě hledal, aby utěšil dceru a řekl jí totéž co já: už ho neopлакávej, Lauri, začni život znovu, tvůj chlapec už existuje jen na fotkách a ve vzpomínkách. Když můj táta a Luis vyrazili do And,

aby nás přivezli zpátky, Lauri dala svému otci pár tlustých vlněných ponožek, bundu, léky na žaludek a pověděla mu: „Robertovi je strašlivá zima a z železných zbytků letadla, které se někde roztráštilo o sráz, si staví úkryty.“ Stejně jako moje máma byla totiž stále přesvědčená, že žiji, že jsem jen ztracený a prokřehlý chladem, což byla pravda. Proto jsem celých těch sedmdesát jedna dní v horách nosil huňatý vlněný svetr, který mi před rokem upletla. Když je maminka se mnou, dodnes bedlivě sleduje mé odchody i příchody, protože mě nechce znovu ztratit. Takže co byla vlastně pravda? Racionální pravda mého otce a Luise Surraka nebo iracionální matčin pocit a tušení mé přítelkyně? Všechno bylo natolik převrácené, že se rozum prolínal s nemožností a utopie předčila skutečnost.

Jelikož se nic podobného v minulosti neudálo, společnost usoudila, že je nemožné, abychom narazili do horských velikanů a přežili. Nemožné, abychom vydrželi mráz. Nemožné, abychom překonali hradbu sněhu, skalisek a ledu. A ještě nemožnější je, že jsme pokračovali v pochodu, i když jsme za hradbou hor našli jen další nekonečno bílých štítů namísto zelených údolí, která jsme si představovali. Ano, bylo to nemožné. Ale celý náš příběh v Andách je dlouhým řetězcem chimér, sledem nepochopitelných situací.

Když se zrodila myšlenka, že se budeme živit mrtvými těly, nebyla to pro mě nová věc. Teoretický základ jsem si přinášel již z dřívějšíka, protože o metabolismu jsem četl v medicíně, což byl obor, který jsem studoval. Znal jsem Krebsův cyklus, věděl jsem, že protein se může přeměňovat na cukr a tuk na proteiny a že můžeme přežít na jednotvárné masité stravě, aniž bychom hladověli. A proteiny byly na dosah ruky v podobě těl kamarádů. Neměl jsem však svolení se jich dotýkat. K tomu se přidalo zoufalství nad tím, že jsem je ani nemohl požádat o souhlas, protože už byli mrtví.

Až jsem konečně našel klid pro naše svědomí, a to ve chvíli, kdy nás napadlo, že si vzájemně řekneme: „Jestliže umřu, odevzdám své tělo k užívání druhým, aby jim mé paže pomohly s prací, nohy s chůzí a svaly s pohybem. Ať se mé tělo stane součástí společného předsevzetí zůstat naživu.“

Když jsem si uvědomil, že mohu tvořit součást potravinového kapitálu těch, kteří jsou naživu, pak už jen zbývalo přemoci se, zakrojit a ten kousek masa spolknout. Nastal okamžik, kdy bylo třeba přejít k činu, jemuž jsme se všichni vyhýbali a neustále jej odkládali. Vycítil jsem, že jsem spolu s Adolfem Strauchem a Gustavem Zerbinem ve skupině, od níž se očekávalo, že ten čin vykonají. Byl to štafetový závod a na mě v té chvíli zrovna vyšlo, že musím běžet a nést pochodeň, neboť dnes nebo zítra bych se nakrásně mohl zařadit mezi ty, kteří už dál běžet nemohou. Pokračoval bych sice dál, ale v těle druhých, což se mi málem přihodilo při pádu laviny.

Učinit ten krok představovalo něco gigantického, i když ve skutečnosti jsme museli ujít sotva pár metrů, abychom se dostali k zadní části rozlomeného trupu letadla. Následky toho činu budou totiž nezvratné a my už nikdy nebudeme stejní jako dřív. Krok těžko pochopitelný ve všech svých rozměrech. Počínaje rozepnutím šatstva, které člověk mnohdy poznával, či šatstvo to je. A pak provedení toho neuvěřitelného řezu do zmrzlého masa. Skok do prázdnoty. Osudová tragédie, osudovější než pád letadla, protože v okamžiku, kdy se letoun zřítil, šlo o vnější zásah, zatímco řezání těl se dělo z našeho vlastního popudu.

V tu chvíli jsem si připadal jako nejubožejší člověk na světě a sám sebe se ptal, co hrozného jsem provedl, že jsem nucen jednat tak ponižujícím způsobem. Kamarádi, kteří nás sledovali z kabiny, s námi sdíleli hluboký zármutek. Všichni jsme zakoušeli onen okamžik ponížení a degradace, kdy člověk požívá smrt. Všichni jsme ten den umřeli o kousek víc.

Pomyslel jsem na svou matku. Krátce před naší cestou do Chile se dozvěděla o nehodě tří našich spolužáků ze školy, kteří se utopili v řece Río de la Plata, když se jejich člun převrátil u pláže ve čtvrti Carrasco. Tehdy maminka svatosvatě prohlásila, že by se nikdy nemohla smířit se ztrátou syna a unést tragédii, kterou prožívaly ony tři matky, jež jako ve snách, den co den, noc co noc za svitu luceren bloudily po plážích a čekaly na návrat svých dětí. Nemohl jsem svou matku přece zklamat. Každý z mých kamarádů měl stejně mocný důvod, možná i silnější než můj, jenž je poháněl k tomu, aby spolkli první sousto. Přestali jsme být veselými chlapci, jakými jsme bývali kdysi, a proměnili se v prastaré bytosti, ve staré-mladé, v bytosti ocejchované kanibalismem, klešali jsme níž a níž, dokud jsme nezjistili, že ta propast nemá dno, protože dno se objeví, až když člověk umře.

Začali jsme velehorám rozumět. Všimli jsme si například, že když se sopka Sosneado, ležící na východní straně, zahalí do mraků, té noci přijde bouře a my se budeme trást zimou i hrůzou, protože se hora zběsile rozehrmí. Naučili jsme se věřit, že nás nezasáhnou laviny, které jsme tu a tam zahlédli, jak se valí ze srázů. V tom jsme se však mýlili. Jedna z nich nás pohřbila a vše muselo začít nanovo.

Postupně jsme se propadali do jámy beze dna. Protože první hodiny po pádu laviny jsme se museli živit těly kamarádů, kteří leželi hned vedle nás.

Věděl jsem, že pokud ten krok nepodniknu a ostatním neukážu, že tudy vede cesta, ochromí nás to. Cítil jsem, že musím být napřed a udělat věci, které bych si v životě nedokázal ani představit, navíc s vědomím bolesti, již to způsobí rodinám těch, kteří se nevrátí. Možná mě medicína přiměla představit si situaci očima chirurga, který si je vědom, že když rozřízne břicho a vyjme orgán, oddělí fyzické od duchovního.

Pohřbení zaživa jsme se naučili čekat. Byl to úpadek tak strmý, že nám připadalo, jako bychom se vrátili do zárodečného stavu: život je pouhou podmíněnou možností, kdy nevíte, zda z ní opravdu něco vzejde. Náhle se pravidla hry opět změnila a my jsme s tím nemohli nic dělat. Trup letadla se z domova a střechy nad hlavou proměnil ve smrtící past, která jen číhá na to, aby nás mohla zradit.

V jednu chvíli jsem si myslel, že se v tom území nikoho pomalu proměňujeme v divokou zvěř a že naše zvířecí část získává navrch nad tou druhou, lidskou, kterou nakonec zadusí. Avšak mýlil jsem se. Je sice pravda, že jsme museli dělat věci, které žádné zvíře obvykle nedělá, jako třeba pojídat svůj vlastní živočišný druh, ale činili jsme tak na základě vznešené, ušlechtilé úmluvy, bytostně lidské, jež mě dodnes nepřestává dojímat: zítra se i já mohu stát tvou potravou. V horách jsem byl svědkem velkorysých a obětavých činů, jaké jsem později v životě již víckrát nespatriil. A tato gesta, zejména gesta těžce zraněných kamarádů, kteří věděli, že zemřou, vás zavazují k tomu, abyste ze sebe vydali všechno, a to do poslední kapky krve.

Když jsem se po našich výpravách k ocasní části letadla vracel k vraku a viděl, jak jsou moji přátelé zchátralí a zohyzdění, s rozčuchanými, dlouhými vlasy, pokryti zažranou špínou, s kruhy pod očima, ztrhanými tvářemi, vystouplými nadočnicovými oblouky a propadlými čelistmi, vybavily se mi ilustrace ke knize *Příběh dvou měst* Charlese Dickense, na nichž mají děti tváře starců. Byli jsme chodící kostlivci potažení kůží, rty vyschlé a rozpraskané, páchli jsme hřbitovem.

Znám obě skupiny, protože zpočátku jsem patřil do společenství, které přebývalo v trupu letadla, pomáhal jsem, kde jsem mohl, dokonce ve spolupráci s Gustavem Zerbinem a Diegem Stormem léčil zraněné. Pak jsem měl možnost při průzkumných výpravách

pozorovat, jak vypadá ten druhý svět mimo letadlo. Třeba tehdy, když jsem se musel starat o Gustava. Byl to den, kdy se vrátil jako troska z výpravy k horám na jihu. Ztratil zrak, měl pocit, jako by měl písek v očích. Musel jsem mu předžvýkávat maso a vkládat mu jej do úst rozmělněné, protože se mu rozvíklaly zuby. Také jsem mu musel třít nohy, protože je měl na kost zmrzlé a necítil je.

Jeden z kamarádů, Arturo Nogueira, který měl zpřerážené nohy, mi řekl: „Jsi šťastlivec, Roberto, můžeš chodit za ostatní, můžeš chodit místo nich.“ Tehdy jsem si uvědomil, že je to mé poslání. A když tu myšlenku vstřebáte, začnete se měnit ve sny a iluze ostatních, chodíte nejen sám za sebe, ale také za ostatní, protože oni do vás vložili důvěru, jakou v sebe nemáte ani vy sami, neboť nakládáte s informacemi a skutečnostmi, které ti druzí nemohou znát ani vnímat.

Tak začala příprava na závěrečnou výpravu, zdánlivě nemožný, i když fyzicky uskutečnitelný počin. Tehdy jsem si pomyslel: *Při-spěji svým dílem a budu prosit Boha, chce-li nám pomoci, ať to udělá. Postaví-li přede mě skalní stěnu, kéž by měla skulinu, kam bych mohl zatnout nehty, abych ji zdolal. Nastraží-li mi do cesty léčku, kéž by existoval i způsob, jak se jí vyhnout.*

Krátce nato nastal okamžik pravdy, kdy už nebylo více kandidátů schopných překonat řetězec hor. Nando byl odhodlaný vyrazit na cestu. Cítil nutkavou potřebu vrátit se k otci a říct mu, že ještě není všechno ztracené, ani po smrti Nandovy matky a sestry při havárii. Tintin se zúčastnil i předešlých výprav, cítil se na takové přesuny dobře připravený a dostatečně silný. Rád překonával sám sebe, a proto neváhal ani s účastí na závěrečné expedici. Šedesát kilometrů chůze, sto tisíc kroků. Byl odhodlaný vydat ze sebe všechno, přestože v okamžiku nehody ztratil dva litry krve, jež vytvořily obrovskou sraženinu. Množství ztracené krve se mu už nikdy nepodařilo zcela doplnit.

Sněžné bratrstvo bylo plné velkodušných okamžiků, které však v mžiku mohly člověka uvrhnout zpět do hluboké nejistoty. Nejkrásnější a zároveň jedna z nejhorších nocí byla ta první během závěrečné výpravy, tedy šedesátého prvního dne po havárii, kdy jsme s Nandem a Tintinem zdolávali obrovský svah. Celý den jsme zlézali skalní stěnu v úhlu, z něhož jsme měli závratě. Pokračovali jsme i odpoledne, ale najednou se setmělo a rozfoukal se ledový vítr. Mokrý kalhoty na nás začaly mrznout. Nemohli jsme najít místo, kde bychom se schovali, odpočinuli si a případně i zdřímli. Padala noc a ve tmě už brzy nebudeme vědět, kam mezi průrvami a roklemi šlápnout. Když už nás přemáhalo zoufalství a já jsem se rozbřečel z beznaděje nad tím, že nesplníme slib a nebudeme žít, abychom do života mohli vrátit i naše kamarády, najednou se před námi ve skrytém výklenku ve srázu zjevila skalnatá plošina, sotva dva krát dva metry, pokrytá sněhem a ledem. Na ni jsme mohli umístit vycpané podložky ze sedaček, které nás chránily před chladem, a na ně pak spací pytel. Nemohli jsme tomu uvěřit. Stejně nepochopitelné pro nás bylo, že se utišil i vítr, na oblohu se vyhoupl měsíc a plno hvězd bylo na dosah ruky. Před námi se rozprostřelo nekonečně bělostné údolí, kde leželo letadlo. V tu chvíli jsem si pomyslel: *To přece není možné, aby to bylo tak krásné a já si mohl toho pohledu užívat tak, jak si ho užívám, se souhvězdím Orion a měsícem nablízku.* Byla to ale pravda, tu noc jsem pocítil, že možností prodlévat na takovém místě jsem se stal vyvolenou bytostí. Cítil jsem, že jsme spolu s mými dvěma kamarády jediní, kdo mohou pohlížet na svět z této perspektivy. Napadlo mě, že měsíc je zrcadlo, kde vidím náš dům, a vycítil jsem, že příště budu moci měsíc pozorovat z Montevidea. A to jsem byl sotva před pár minutami přesvědčený, že život dospěl ke svému konci. Jednou provždy jsem se naučil, že cítí-li se člověk ztracen v nekonečnosti, je to pouhopouhý dojem.

Každý člověk je předurčený k tomu, aby obstál v určitých situacích. V tomto smyslu jsme Nando, Tintin a já tvořili tým vhodný pro velehory. Oni dva se hodně spoléhali na mé názory a já na nespoutanou Nandovu vůli jít neustále kupředu a na Tintinovu bezpodmínečnou ochotu ctít společná rozhodnutí, díky čemuž mezi námi vznikla funkční symbióza. Později jsme já s Nandem vytvořili sehranou a vzájemně se doplňující dvojici. K ní se dokonce přidal také mezkař Sergio Catalán, který každoročně vyhání svůj dobytek na letní pastviště do hor, kde tu a tam mezi škraloupou ledu vyraší čerstvá, zelená tráva a kde zvířata vyvádějí své mladé. Samic a mláďat zná Sergio celé generace a nespustí z nich oči, protože je pronásledují pumy. Jak by mohl opustit krávu nebo tele, o něž se staral celý život? Cítí se zvířaty sounáležitost, která je pro člověka neznalého velehor jen těžko pochopitelná. Nemohu si odpustit, abych tento fakt nespojil s tím, jak se zachoval k nám. Jak by mohl opustit dva mladíky v cárech hadrů, kteří se po přechodu napříč pohořím sotva drží na nohou? Vždyť on je také horal, v jistém slova smyslu i on je přeživším. Proto měl tu velkorysost i milosrdenství a pomohl nám. Proto podstoupil svou vlastní námáhavou pouť, aby nás zachránil. Vždycky jsem věřil, že na naší nehodě nic nebylo jen tak náhodou. Kdyby se nám tato epizoda přihodila v blízkosti civilizace, nikoli v andském podhůří daleko od Boha, a kdybychom se pokoušeli někoho zastavit a žádat ho o pomoc na prošlapané stezce, věřím, že bychom neměli takové štěstí. Našli jsme však Sergia Catalána, dobrého a prostého muže, který byl ochoten opustit svou práci, ponechal krávy napospas pumám, osm hodin cestoval v koňském sedle, nastoupil do nákladáku Silniční správy Ministerstva veřejných prací a po padesáti kilometrech dojel do obce Puente Negro, kde byla strážnice chilských karabiníků, a to vše s jediným záměrem – pomoci lidem, které vůbec neznal.

Občas se podívám na dokumentární filmové snímky, na nichž zachytili mě a Nanda, když jsme po záchraně mezkařem Sergiem Catalánem dorazili do Los Maitenes. Mám na nich zvláštní pohled, který se nejdříve zaostří na tazatele, ale vzápětí se ztratí a zabloudí jinam. Odpovídám na otázky, a najednou uhnu očima a přestanu poslouchat, co mi říkají. Člověk nesmí pouze naslouchat Nandovu hlasu, když ujišťuje: „Ano, cítíme se dobře.“ Ale musí pozorovat celý paralelní projev jeho tváře, sledovat oči, které říkají cosi úplně jiného. A ve chvíli, kdy se ho ptají, kolik lidí čítá jeho rodina, kamera mě znovu zabere a můj pohled se opět stočí do ztracena.

Dorazili jsme do Los Maitenes pěšky jako přízraky. Přelétavá, zmatená společnost, která už nás nečekala, se po nás hladově vrhla, neboť jsme přicházeli rovnou ze spárů smrti. To byla její jediná motivace a jediný důvod obrovské zvědavosti.

Postupně jsme si zvykli starat se o sebe a spoléhat také jen sami na sebe, a to až do té míry, že jsme si mysleli, že jakmile vyvážneme z hor, budeme se muset dopravit do Santiaga de Chile sami, najít si tam nádraží a nasednout na vlak. Dokonce jsme si dali stranou peníze na jízdenku vlakem, který nás dopraví napříč andským pohořím do Buenos Aires, pak na nějaké lodi přeplujeme přes řeku Río de la Plata, dorazíme k našim domovům v Montevideu, třeba i pěšky, zazvoníme u dveří, a až nám otevřou, řekneme jim, že jsme naživu. Nepočítali jsme však s tím, že narazíme na mezkaře Sergia, ani s tím, že svět bude cítit takovou potřebu napravit svůj omyl.

Náš příběh vypadá jako alegorie: jestliže ti naivní a nezkušení mladíci přežili havárii v roce 1972 a zdolali hradbu And, život nemůže být tak těžký. Takto uvažují všichni, kdo si potřebují dodat odvalu, potřebují víru v sebe sama, lidé, kteří přicházejí do Slzavého údolí, aby ve výšce téměř čtyř tisíc metrů, kde sviští

neúprosný víchr, kyslík nestačí a tělo se nikdy nedokáže pořádně zahřát, hledali cosi, co neznají. Přicházejí a ptají se, jak jsme dokázali přežít. A pak odcházejí s odpovědí tak prostou, až je to zaskočí: nikdy jsme neztratili naději a vlastní předsevzetí, že vyvážneme, neustále jsme v hloubi duše věřili, že něco tak výjimečného je možné. Místo abychom zůstali vězet ve vzpomínkách, prchali jsme kupředu.

Dnes už v horách nežiji, ale z hlavy je vyhnat nedokážu. Jednoho z mých synů se kdysi v jakémsi televizním pořadu dotázali, zda svého otce obdivuje za to, co v Andách prožil, a on odpověděl: „Nevím, protože tehdy jsem ještě nebyl na světě, ale obdivuji ho za to, že každý den chodí do práce, aby nám nechybělo nic, co potřebujeme k životu.“

Máme možnost žít život i za ty, kdo tuto příležitost neměli. Za všechny, kdo jsou tam u té paty železného kříže pohřbeni. A jako zadostiučinění vůči nim musím žít důstojně, abych jim, až budu umírat, mohl po mnoha omylech, jichž jsem se dopustil, říct: „Vím, že to nestačilo, ale udělal jsem to nejlepší, co jsem mohl.“

Kým jsme byli? Skupinou nešťastných mladíků. A kým jsme dnes? Skupinou dospělých mužů, kteří hledají smysl té obrovské tragédie, jež nás postihla. Nikdy jsem si nemyslel, že mám k vyprávění tohoto příběhu nějaký zvláštní dar. Na Harvardově univerzitě přednáším lékařství. Tam mívám náležitou, odměřenou odezvu: vyslechnou mě, ale tím to skončí. Když však vyprávím o Andách, posluchači se dojmou, pláčou, vyptávají se, berou mě kolem ramen. Protože kdo si ten příběh poslechne, odnáší si jej v duši: odnáší si mnohem víc, než s čím přišel. Jsem pouhým vypravěčem příběhu, snad jen s tím dodatkem, že jsem tam byl, a jsem tudíž nezvratným důkazem, že se opravdu odehrál.

Po horách v nás zůstal způsob, jak přežít. Způsob, na nějž jsme museli přijít, rozvinout ho a uplatnit v praxi. Dodnes si jasně

vzpomínám na to, jak nám pod nohama křupal sníh, jaké to bylo, když jsme se do něj při marných průzkumných výpravách nebo při té závěrečné bořili až po kolena, vysílení tak, že už ani svaly neodpovídají. Zůstal v nás odpolední chlad, ledový vítr při západu slunce, hukot padajících lavin, bezmocnost.

Po horách v nás zůstal i závazek, že se nenecháme nakazit pýchou a marnivostí konvenční společnosti, z níž jsme pocházeli. Zůstalo ryzí bratrstvo přátel, kteří se objímají a vzájemně omlouvají, když někdo náhodou zvýší hlas nebo se nad něčím pohoršuje, protože to napětí, jemuž jsme byli vystaveni, bylo k nevydržení. Nejvíce nás však trápila úzkost, že se nezachováme správně. Zůstala v nás filozofie horalů, onen zakódovaný pud podat pomocnou ruku, i kdyby to člověka mělo stát život.

Vrátit se do hor pro mě znamená návrat do mých devatenácti let. Z výšky pohlížím na všechno, co mi bylo osudem dáno prožít, a je mi tak líto, že se dnes nemůžeme vrátit všichni společně. Cítím smutek nad tím, že ti, kdo tu u paty železného kříže leží, nemohli naplnit svůj osud a zůstali předčasně vězet v této léčce. Pripadá mi proto správné, že se dál pokoušíme naplnit to, co jim nebylo dopřáno. Tolik se snažili přežít. Strašně se snažili o to, aby z hor vyvázli, a my jsme pomáhali, seč jsme mohli, abychom je udrželi při životě. Neměli jsme však dost sil, abychom je od tud dostali. Odpusťte mi a v pokoji přijměte, abychom žili za vás.

ROBERTO CANESSA se narodil v roce 1953. Je lékařem, stejně jako jeho otec. Medicínu se specializací na dětskou kardiologii začal studovat v roce 1971. Dvakrát se stal držitelem Uruguayské

národní ceny za lékařské vědy. Oženil se s Lauri, svou tehdejší dívkou, s níž vychoval tři děti. Nejstarší Hilario dostal jméno na počest více než pět tisíc metrů vysoké hory, kterou otec zdolal. Druhorozený syn Roberto kráčí v otcových šlépějích a studuje medicínu. Dcera Laura Inés otce doprovází na jeho cestách do velehor, při nichž projevuje stejné nasazení a neohroženost jako kdysi otec.

Roberto si vystavěl dům podobný labyrintu, který se větví na různé strany. Vstupní dveře z ulice se nikdy nezamykají na klíč, takže návštěvníci proudí neustále sem a tam. Během svého života se Roberto ujal bezpočtu lidí v nouzi, kteří obývají různé části tohoto spleťitého domu. Jedno však mají tito lidé společné: jejich hovory jsou o lásce a náklonnosti, při nichž pociťují rozechvění nad pohnutými příběhy. Obvykle se i rozpláčou, když u Roberta zazní hudba, která jim proniká do duše.

3

SMRT PRVNÍ – PÁD V HORÁCH

Gustavo Zerbino měl zvláštní předtuchu, která v něm zanechala hořkou pachutí a zhatila veselou náladu, s níž se dosud na cestu do Chile připravoval. Od sedmé hodiny ranní předešlého dne, tedy 12. října, až do nepředpokládané zastávky v Mendoze na úpatí argentinských And cítil ve vzduchu pohromu. To tušení ho hluboce znepokojovalo. Chvilí před nástupem do letadla na letišti El Plumerillo na předměstí Mendozy se se svou obavou svěřil Esther, manželce doktora Franciska Nicolý, lékaře ragbyového týmu. Řekl jí, že nechce nastoupit na palubu kvůli pocitu, že se letoun zřítí. Gustavovým záměrem bylo, aby ho Esther uklidnila. Její odpověď ho však zcela zaskočila. Na schůdcích do letadla mu Esther přiznala, že pociťuje přesně totéž.

Dne 13. října v 15:20, deset minut před nehodou, Gustavo náhle pocítil zvláštní nervozitu. Potil se a nemohl se udržet v klidu na sedadle, zatímco jeho kamarádi na sebe pokřikovali a častovali se vtípků. Přešel do zadní části letadla, kde v jedné z posledních řad sedaček tři spoluhráči z ragbyového družstva, Guido Magri, Gastón Costemalle a Daniel Shaw, hráli karty se dvěma členy posádky: stevardem Ovidiem Joaquínem Ramírezem a navigátorem Ramónem Martínezem. Gustava překvapilo, že místo toho, aby

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Sněžné bratrstvo.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.